

ONDERWIJS

PROF. HUT DOCTOR HONORIS CAUSA AAN DE RIJKSUNIVERSITEIT UTRECHT

Ter gelegenheid van de herdenking van Honderd Jaar Tandheelkundig Onderwijs in Nederland is op woensdag 28 september 1977 in de Domkerk te Utrecht aan Professor M. Hut het eredoctoraat in de Geneeskunde verleend door de rijksuniversiteit te Utrecht. Promotores waren Prof. Dr. G. Boering en Dr. P. Egyedi. Men had voor deze hoge onderscheiding, die slechts één- à tweemaal in de vijftig jaar wordt verleend, geen betere keus kunnen maken.

Marten Hut werd op 4 augustus 1905 te Winschoten geboren. Na het behalen van zijn tandartsdiploma in Utrecht in 1928 werd hij benoemd tot assistent aan de chirurgische universiteitskliniek van het Algemeen Provinciaal-, Stads- en Academisch Ziekenhuis met het recht enige particuliere praktijk uit te oefenen. Deze functie had grote invloed op het latere denken en doen van collega Hut. Hut was de eerste Nederlandse tandarts die het tot ordinarius bracht; nadat de beroemde wet van 4 augustus 1947 werd aangenomen werd Hut op 1 september 1947 benoemd tot gewoon hoogleraar in de Mondziekten en Kaakchirurgie met als opdracht het geven van onderwijs aan tandheelkundige studenten te Groningen.

Met grote voortvarendheid werd in Groningen een tandheelkundige opleiding uit de grond gestampt. In 1947 werd begonnen met de opleiding van studenten volgens het nieuwe curriculum leidend tot het jus promovendi en de grotere bevoegdheid.

Ruim 10 jaar later, in 1959, werd hij andermaal geroepen een tandheelkundige opleiding te stichten, nu aan de universiteit van onze hoofdstad. Hut werd in dat jaar benoemd tot gewoon hoogleraar in de Mondheelkunde en Chirurgische prothetiek in de Faculteit der Geneeskunde van de Universiteit van Amsterdam.

Wanneer men terugblijkt op het beroepsleven van Marten Hut, zijn daarin globaal vier perioden te onderscheiden, die elkaar gedeeltelijk overlappen.

1. De periode vóór de Tweede Wereldoorlog, vanaf zijn afstuderen als tandarts in 1928 waarin hij zich te Groningen inzette voor het onderwijs aan medische studenten en gespecialiseerde behandelingen van patiënten van de chirurgische universiteitskliniek.

In deze periode rijpten zijn ideeën met betrekking tot de verheffing van het opleidingsniveau van het tandheelkundig onderwijs en de verruiming van de bevoegdheid. Ook werd in deze tijd reeds de

grondslag gelegd voor het latere specialisme Mondheelkunde en Chirurgische prothetiek.

2. De periode tijdens de oorlog en direct erna, waarin de 'Groep Hut', deels in het geheim, voorbereidingen trof voor een nieuw onderwijsplan voor de tandheelkunde. Vrij snel na de oorlog, op 14 november 1945, werd door de toenmalige Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen een Commissie van Advies inzake de opleiding van tandartsen ingesteld. Als lid van deze zgn. Commissie de Ranitz heeft Hut een groot aandeel gehad in de rapportering, die heeft geleid tot het tot stand komen van de Universitaire Opleiding van Tandartsen volgens de Wet van 1947.

3. De periode na de oorlog van 1947 tot 1958, waarin op basis van de nieuwe wet en onder leiding van Hut te Groningen een geheel nieuwe tandheelkundige opleiding werd gesticht. Het was zeer juist gezien de tandheelkunde een plaats te geven binnen de Faculteit der Geneeskunde en op het terrein van het Academisch Ziekenhuis. Zowel op het gebied van het onderwijs als op het gebied van onderzoek en patiëntenbehandeling heeft de tandheelkunde hiervan veel profijt gehad. Vrijwel in dezelfde periode (1947-1956) werd tevens de basis gelegd voor het specialisme Mondheelkunde en Chirurgische prothetiek als tandheelkundig specialisme.

In 1955 werd de Nederlandse Vereniging voor Mondheelkunde en Chirurgische Prothetiek opgericht met Hut als voorzitter.

ter en Merckx, zijn chef de clinique, als secretaris.

De erkenning van het specialisme door de Nederlandsche Maatschappij tot Bevordering der Tandheelkunde vond plaats op 27-7-1956. De verhouding tussen de mondheelkunde en de medische specialisten werd geregeld door de Commissie Kamerling (1960), waarin Hut eveneens een belangrijke rol speelde.

4. De periode van 1959 tot 1972, waarin onder leiding van Hut een nieuwe tandheelkundige opleiding werd opgebouwd binnen de Faculteit der Geneeskunde van de Universiteit van Amsterdam.

Generaties van studenten heeft Hut de beginselen van de mondheelkunde en chirurgische prothetiek bijgebracht. Zijn colleges waren goed voorbereid en altijd rijk geïllustreerd met kleurendia's.

Talrijke specialisten werden door Hut opgeleid. Het specialisme Mondziekten en Kaakchirurgie, waarvan Hut de grondlegger is, heeft zich een plaats veroverd in vrijwel alle grote geneeskundige centra van ons land.

Drie van de vijf hoogleraren in de Mondheelkunde, Prof. Merckx te Nijmegen, Prof. Boering te Groningen en Prof. Van der Kwast te Amsterdam (V.U.) zijn afkomstig uit de 'School Hut', evenals één lector (J. A. Tolmeijer te Rotterdam).

Van zijn hand verschenen diverse publicaties en in vele artikelen van zijn medewerkers had Hut een belangrijk aandeel. In het totaal bedraagt dit aantal ruim 70. Vijf tandartsen zijn bij Hut gepromoveerd tot Doctor in de Geneeskunde.

In het organisatieleven van de Nederlandse tandheelkunde heeft Hut vele jaren een belangrijke rol gespeeld.

Vóór de oorlog was hij voorzitter van de afdeling Noord-Nederland van de Nederlandsche Maatschappij tot Bevordering der Tandheelkunde en als zodanig maakte hij deel uit van het Hoofdbestuur.

Zowel van de Subfaculteit der Tandheelkunde te Groningen als van die te Amsterdam is Hut vele jaren voorzitter geweest. Van laatstgenoemde subfaculteit is hij thans nog de erevoorzitter.

Voorts is hij voorzitter geweest van talrijke wetenschappelijke verenigingen, zoals: De Nederlandse Vereniging van Tandartsen, de Nederlandse A.R.P.A. en de Nederlandse Vereniging voor Mondheelkunde en Chirurgische prothetiek. Jarenlang was hij voorzitter van het Algemeen Bestuur van het Nederlands Tijdschrift voor Tandheelkunde.

Ook in internationaal verband heeft Hut een belangrijke rol gespeeld. Van 1960 tot 1966 was hij namens Nederland lid van de Commission on Dental Education van de Fédération Dentaire Internationale. Daar-

naast had hij een belangrijk aandeel in het internationale overleg tot voorbereiding van richtlijnen voor tandartsen in E.E.G.-verband.

Dat zijn naam tot ver over onze landsgrenzen gekend was, was voor een belangrijk deel te danken aan de vele voordrachten die hij in het buitenland hield en de vele gastcolleges die hij gaf. In het totaal waren dit er ongeveer veertig. Zijn grote talenkennis, met name van het Frans, waarin hij zich nog op latere leeftijd bekwaamde, kwam hem hierbij goed van pas.

Veel erkenning en talrijke onderscheidingen zijn Hut ten deel gevallen. In 1966 werd hij ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw. Van talrijke organisaties binnen de Nederlandse tandheelkunde kreeg hij het erelidmaatschap aangeboden of werd hij benoemd tot erevoorzitter.

Ook in het buitenland werd hij vele malen onderscheiden. Zo werd hij o.a. Honorary H.H.D. van de Royal College of Surgeons te Glasgow (1957), Affiliate Member of the Royal Society of Medicine te Londen (1959), Fellow of the International College of Dentists (1961), erelid van de A.R.A.P.A. Internationale (1970), erelid van de Association de Licenciés en Chirurgie Dentaire Universitaire de Belgique, Membre associé étranger de l'Académie Nationale de Chirurgie Dentaire van Parijs.

Bovendien kreeg hij talrijke medailles en ereplaquettes, o.a. van de stad Parijs (1960) en van de Deutsche Zahnärztesgesellschaft (1965).

Onwillekeurig komt de vraag op hoe het mogelijk is dat iemand zoveel energie kan opbrengen dat hij alle bovengenoemde taken en activiteiten tot een goed einde brengt. Hut bezat een combinatie van eigenschappen die hem is staat stelden zijn doel te bereiken ondanks vele moeilijkheden en soms zelfs tegenwerking. Hij had een grote strijd lust en strijdvaardigheid en maakte de indruk voor niets en niemand bang te zijn. Heilige huisjes en lange tenen ontzag hij vaak niet.

Hij was intelligent en had een ijzeren geheugen. In discussies was het moeilijk hem te verslaan. Het kwam zelden voor dat Hut daarbij niet het laatste woord had.

Hij had een groot organisatorisch vermogen en een vooruitziende blik. Tot gedegen wetenschappelijk onderzoek op grote schaal kwam Hut echter niet. Behalve dat hij er niet in opgeleid was, miste hij eenvoudig het geduld hiervoor. Zijn grote verdiensten op dit gebied bestaan vooral in het aandragen van de bouwstenen en het scheppen van sfeer en omgeving, waarin wetenschappelijk onderzoek mogelijk is.

De allereerste 'eigen' kliniek van Hut in Groningen.

Prof. Hut in de beginperiode in Groningen.

Hut had een sterk ontwikkelde emotionaaliteit gekenmerkt door ups en downs. Hij kon uiterst charmant, behulpzaam en aardig zijn, tot diep geroerd toe. Aan de andere kant kwamen ook buien voor, waarin zijn muts duidelijk verkeerd stond. Men kreeg soms het gevoel dat hij door zijn wijze van optreden nogal eens onnodig veel strijd, verzet en emoties opriep. Door zijn dynamische karakter en vooruitziende blik kon hij zich soms niet inleven in het gevoel van anderen, die minder vlug van begrip waren en minder snel tot de noodzaak van verandering te overtuigen waren. Dit leidde soms tot verbittering bij Hut en tot woede, vermengd met vrees, bij de tegenpartij.

De ambivalente relaties met betrekking tot zijn persoon maakten dat genegenheid, dankbaarheid en erkenning, waaraan Hut grote behoefte had, nogal eens achterwege bleven.

De teleurstelling bij Hut als de blijken van waardering uitbleven of naar zijn mening onder de maat waren, was vaak groot en leidde soms tot een zekere grimmigheid of tot het verbreken van een relatie omdat hij zich niet begrepen voelde. Vooral de laatste jaren van zijn carrière ging hij hier nogal eens onder gebukt.

Nadat zijn ijzeren gestel hem af en toe in

Prof. Hut, zols collega W. F. Wijting hem zag.

de steek begon te laten, zijn vrouw overleed en de academische wereld om hem heen sterk veranderde, zag hij gelukkig tijdig in dat het verstandiger was met emeritaat te gaan. Op 15 januari 1972 zette hij een punt achter zijn dynamische carrière, waarin hij 43 jaar lang de Nederlandse tandheelkunde en de mondheelkunde in het bijzonder met hart en ziel had gediend en op vrijwel alle gebieden zowel nationaal als internationaal.

Hut zou echter Hut niet zijn als hij geen nieuwe activiteiten ontplooid. Zijn liefde voor planten, voor tuinieren, voor knutselen, voor het Frans, de Franse keuken en de Franse wijn heeft hij op ideale wijze weten te combineren in zijn buitenverblijf in Dordogne. Het grootste deel van het jaar kan men hem nu in Frankrijk vinden als Franse boer op het Franse platteland. Zijn vele oud-leerlingen, oud-medewerkers en vrienden wensen hem van harte geluk met de verkregen hoge onderscheiding en hopen dat hij nog vele jaren in goede gezondheid mag genieten van zijn welverdiende 'rust'.

G. Boering

OTTO BACKER DIRKS

Officier in de Orde van Oranje Nassau, Dr. Dentz-medaille, ORCA-Rolux-prijs, lid van verdienste van de Nederlandsche Maatschappij tot Bevordering der Tandheelkunde, ereburger van Karl-Marx-Stadt, Honorary Fellow of the Royal College of Surgeons of Ireland, erelid van de Koninklijke Belgische Vereniging voor Tandheelkunde, erelid van de Tandheelkundige Studentenvereniging 'John Tomes'.

thans

Eredoctor van de rijksuniversiteit te Utrecht

Erfelijke en milieufactoren leiden met wat geluk soms tot een eredoctoraat. Geluk had O. Backer Dirks toen hij in 1917 twee van de 29 tandartsen in de voortvarende stad Rotterdam als Vader en Moeder uitkoos. Zijn vader was één der coryfeeën van de Nederlandse tandheelkunde, hoogleraren waren er toen nog niet. Hij erfde een rechtschapen karakter, een brede belangstelling en grote intelligentie, die in het huiselijk milieu goed groeiden. In Rotterdam werden zijn durf en common sense gevormd. De Vrije Jeugdkerk (Ds. Van de Laar-Kraft) vormde zijn sterk geloof, menselijkheid en sociale bewogenheid.

Een Rotterdammer bleef hij. Na mei 1940 werkte hij hard mee aan het Nederlandse verzet.

Natuurlijk ging hij tandheelkunde studeren, wat in 1936 alleen in Utrecht kon. In dit milieu ontplooidde hij zich wetenschappelijk onder invloed van vele leermeesters en een rijke leerlingenschaar. De dag na zijn tandartsexamen werd hij assistent bij de kaakchirurgie (1942-1944, Prof.

Tjebbes); later verzorgde hij als tandarts het personeel van het Academisch Ziekenhuis (1945-1949). Maar curatieve tandheelkunde was hem niet genoeg. Vanuit zijn sociale bewogenheid werd de primaire betekenis van preventie hem al vroeg duidelijk.

Toen in 1943 Charles Nord de stoot gaf tot de oprichting van een wetenschappelijk tandheelkundige werkgroep (Winkler, Berkelbach van der Sprenkel, M. T. Jansen en J. van Amerongen) door de N.V. Dobbelman, was Backer Dirks de aangevoerde tandheelkundige medewerker.

Het eerste tandheelkundig onderzoek in het Stadsambachts Kinderhuis te Utrecht toonde aan dat wij niets konden. De volgende jaren werden dus besteed aan het uitwerken van methodieken. Reproduceerbare methoden voor cariësonderzoek: met röntgenfoto's voor approximale cariës, met tandmodellen voor pit en fissuurcariës; door klinisch onderzoek (met J. van Amerongen, later met Kwant, Klaassen en J. van Aken). Methoden voor speekselonderzoek (buffercapaciteit, lactobacilltellings), methoden voor de bepaling van fluoride, 'experimental design', alles moest geleerd worden. Langzamerhand kwamen enige praktische resultaten over het (geringe) cariëswerend effect van sommige tandpasta's. Dat waren de leerjaren.

Er werd in die periode heel hard gewerkt. De geweldige werkkraft van Backer Dirks besmette de medewerkers. Je moest wel opschieten, anders deed hij het zelf. Er werd ver buiten de werktijden gewerkt. Zijn vele ideeën en soms veranderd inzicht eisten snelle improvisaties en bijna altijd overwerk. De lijfspreuk van de werkgroep werd: 'niets is ons te gek'. Men accepteerde dit, omdat Backer Dirks grote aandacht gaf aan zijn medemensen en aan zijn medewerk(st)ers. Hij had nooit tijd, maar als een mens hem nodig had, altijd. Dan ging de mens voor het werk. Velen heeft hij met raad en metterdaad geholpen. De vroegere Leidse pedel Veltma heeft hem hierin vele jaren gesteund.

Maar toen in 1951 de Gezondheidsorganisatie TNO de cariëswerkgroep overnam, lagen niet alleen de methodieken maar ook de uitgewerkte plannen voor het experiment over de waterfluoridering Tiel-Culemborg geheel klaar. Toen begon het zorgvuldigste, langdurigste experiment ter wereld over de invloed van de waterfluoridering op het tandbederf. Het grote effect (60-70% minder cariës na 17 jaar) en indirect ook de onschadelijkheid kwam duidelijk vast te staan.

Mede op grond van dit experiment, op aanbeveling van de Gezondheidsraad, van de Wereldgezondheidsorganisatie werd de waterfluoridering in Nederland mogelijk. De dienende taak van de wetenschap voor de maatschappij kwam sterk

tot uiting toen via de Commissie Voorlichting Fluoridering een groot aantal voorlichtingsdagen moest worden gehouden voor Provinciale Raden van Volksgezondheid, Gemeentebesturen e.d. Het heldere inzicht van Backer Dirks, zowel in de wetenschappelijke materie als in de menselijke natuur, maakte hem tot een slagvaardige discussie-partner die steeds oog had voor de werkelijke inhoud van de vraag, hoe verstoep ook onder emotionele verwarring of politieke bijbedoeling. Tenslotte hebben meer dan drie miljoen Nederlanders van gefluorideerd drinkwater geprofiteerd totdat de antiscience-crisis – laten wij hopen voorlopig – daaraan een einde maakte.

Naast de waterfluoridering bood de werkgroep gelegenheid voor verder methodologisch onderzoek: fluoridebepalingen (Mulder, Van Pinxteren, Cox); uitgebreide experimenten over lokale applicatie met fluorozouten; cariës bij tweelingen, enz. Ook werd een degelijk experiment over broodzoutfluoridering voorbereid, dat niet meer werd uitgevoerd. In die tijd werd ook de fluoridestofwisseling bestudeerd bij hitte-arbeiders en een begin gemaakt met fluoridebepalingen in bloed, urine en vruchtwater bij bewoners van fluoriderijke gebieden (20 mg F/l water) in Ethiopië en met de fluoridebepaling in bot in verband met osteoporose (V.d. Sluys Veer).

In de werkgroep was Backer Dirks steeds de motor. Door zijn vele contacten, door zijn durf nieuwe contacten te maken, door zijn overtuigingskracht kreeg hij meestal gedaan wat hij wilde. Hij vond dat alles moest kunnen en entameerde soms te veel, maar juist hierdoor werd de werkgroep een centrum waar vele nevenprojecten zijn uitgevoerd en vele buitenlanders kortere of langere tijd hebben gewerkt. Meer dan honderd publikaties in verschillende talen getuigen hiervan.

Wetenschap eist internationale samenwerking, zeker in een nieuw gebied als preventieve tandheelkunde. Zijn brede belangstelling en talenbeheersing maakten Backer Dirks hiervoor uiterst geschikt. Zo werd hij voorzitter van de Europese Organisatie voor Cariës Research (1958); ereburger van Karl-Marx-Stadt, waar hij de fluorideringsinstallatie van de stadswaterleiding in werking stelde; adviseur van de Ierse regering en getuige-deskundige bij het hoogste Ierse gerechtshof, dat de waterfluoridering in Ierland wettelijk bevestigde. Misschien droegen deze successen bij tot de grote moed en opgewektheid waarmee hij verdroeg dat zijn levenswerk over waterfluoridering niet aan Nederlanders ten goede kwam.

Preventie eist kennis van het ziekteproces. Zo moest de werkgroep ook funda-

mentele vragen aanvatten. Het mechanisme van fluoridewerking, het mechanisme in de plaque, tandsteenvorming (Houwink), cariës in vitro (polarisatiemicroscopie (Houwink), microdensitometrie, microradiografie (Groeneveld), cariës en voeding (b.v. yoghurt, Fick) kwamen vanzelf op het programma. Toen Backer Dirks in 1960 lector en in 1965 hoogleraar werd, kon in de afdeling Preventieve tandheelkunde in samenwerking met de werkgroep aan deze fundamentele aspecten nog meer aandacht worden besteed: glycogeenstapeling en zuurvorming door mondstreptococci (Van Houte); herontdekking van *Streptococcus mutans* (De Stoppelaar, De Moor, 1967) al was Carlsson hiermee iets eerder. Ook het onderzoek van de antigeenstructuur van mondstreptococci en van het immunologisch verweer in de mond (Huis in 't Veld) kwamen aan de orde. De moeilijke anaërobe gingivale flora werd met succes door van Palenstein Helderman bewerkt. Reeds spoedig rees bij Backer Dirks het besef dat alle wetenschappelijke resultaten vruchteloos zijn als de bevolking ze niet gebruikt. Reeds toen in Tiel de eerste effecten van de fluoridering duidelijk werden, startte hij (met Van der Ban, Wageningen) een onderzoek naar het menselijke gedrag ten aanzien van de gezondheid van mond en gebit. Dit groeide later uit tot een groter project waarbij werd nagegaan of door voorlichting gedragsbeïnvloeding kon worden bereikt en preventieve maatregelen effectief konden

worden gemaakt (Kalsbeek, Akveld). Een soortgelijk project is de stichting 'Studont', waar naast tandheelkundige verzorging geprobeerd wordt studenten tandbewust te maken, zodat zij een bijdrage kunnen leveren aan preventie van eigen cariës en parodontopathieën. Toch werd het fluoride nog niet geheel verlaten. De fluoridebepalingen ten behoeve van Ethiopië, het osteoporosevraagstuk en het epidemiologisch onderzoek in Nederland staan nog steeds onder zijn leiding. De vakgroep Preventieve tandheelkunde en de TNO-werkgroep raakten tenslotte gescheiden. De vakgroep werkt thans aan een groot project waarbij met alle in de loop der jaren ontwikkelde methodieken een grootscheepse analyse wordt uitgevoerd van groepen met veel en weinig cariës en van de zeer zeldzame cariësvrijen, in de hoop de factoren die de weerstand tegen cariës bepalen op te sporen. Vanaf 1943 werkte Backer Dirks mee aan het onderwijs aan tandheelkundige studenten. Zijn preventieve instelling maakte dat hij grote betekenis aan de basisvakken toekende. Toen in 1947 het tandheelkundig onderwijs universitair werd, zette hij er zich geheel voor in. Overtuigd van de betekenis van zelfwerkzaamheid van de student werden met energie en interesse en met veel humor naast de colleges en (bacteriologische) practica, scripties en colloquia georganiseerd. De klacht 'alles wordt tegenwoordig bij de bacteriologie behandeld' was tegelijk een compliment.

Zijn uitspraak: 'kinderen zijn gemakkelijk te krijgen' (voor gebitsonderzoek) kwam als collegebloempje in de almanak. De comprimering van het tandheelkundig curriculum perkte de mogelijkheden sterk in. Toch bleef Backer Dirks nieuwe onderwijsactiviteiten entameren. Het onderwijs aan mondhygiënisten en het Studentproject zijn slechts enkele voorbeelden. Soms wilde hij te veel misschien. De relatieve betekenis die de Tandheelkundige Faculteit aan het onderwijs in de Preventieve tandheelkunde hechtte, verdreef hem soms.

Wat wij aan Otto Backer Dirks danken, danken wij aan Els, zijn echtgenote. Zij was de milieufactoor die alles mogelijk maakte. Late nachten, plotselinge reizen, geïmproviseerde ontvangsten, te laat voorbereide vacaties. Met een intense liefde heeft zij hem geholpen zijn wetenschappelijke en zijn vaderlijke taak beide te vervullen.

Backer Dirks was altijd bezig en had nooit tijd, soms tot wanhoop van zijn medewerkers. Hij kwam bijna steeds te laat voor de trein; als hij echt te laat was, was ook de trein te laat. Dit is het geluk dat alleen hen in de schoot valt, die daar niet al met de handen in zitting. Daarom was er ook nooit tijd voor een gewone promotie. Materiaal was er genoeg. Het huidige doctoraat is met ere verdiend.

K. C. Winkler

BERICHTEN

Buitenland

NOORWEGEN

Professor Nygaard-Östby overleden

Op 9 juni 1977 is Prof. Dr. B. Nygaard-Östby overleden. Hij promoveerde in 1939 te Oslo op een proefschrift getiteld: 'Über die Gewebsveränderungen im apikalen Parodontium des Menschen nach verschiedenartigen Eingriffen in den Wurzelkanälen' en heeft zich sindsdien met onderwijs en onderzoek op het gebied van de endodontie, grote verdiensten verworven voor de ontwikkeling van dit onderdeel van de tandheelkunde. Door talloze publikaties en een leerboek zal zijn naam onvergetelijk blijven.

Binnenland

PROMOTIE

A. H. Stolk

Op vrijdag 16 september 1977 promoveerde de heer A. H. Stolk (Amsterdam) tot doctor in de Geneeskunde aan de Vrije Universiteit te Amsterdam, op een proefschrift getiteld: 'Morphological changes of the interdental gingiva'. Promotor was Prof. Dr. C. O. Eggink, copromotor Prof. Dr. Ir. J. H. van Bommel, buitengewoon hoogleraar in de Medische informatica, terwijl Dr. T. Pilot als co-referent optrad.

KLINISCHE AVOND VOOR TANDARTSEN TE GRONINGEN

Aankondiging programma 27 oktober 1977

Op donderdag 27 oktober a.s. zal een klinische avond worden gehouden in de collegezaal Tandheelkunde-Verloskunde, Antonius Deu-

singlaan 1 te Groningen. Aanvang 20.00 uur precies.

Programma:

L. J. van Dijk: De invloed van extractie op het parodontium van het buurelement.
Dr. A. S. H. Duinkerke: Xeroradiografie in de tandheelkunde. Margriet Hoff: 'De tand des tijds thans.'

KLINISCHE AVOND VOOR TANDARTSEN TE ZWOLLE

Aankondiging programma 1 november 1977

Op donderdag 1 november a.s. zal een klinische avond worden gehouden in de aula van het ziekenhuis 'De Weezenlanden' te Zwolle. Aanvang 20.00 uur.

Programma:

Dr. A. F. Kayser: De extractie in het kader van de restauratieve behandeling.
P. R. Semmelink: De extractie in het kader van de orthodontische behandeling.